

Király Katalin

Ének-zene

MUZSIKÁLÓ NAGYVILÁG

6

MUZSIKÁLÓ NAGYVILÁG

Király Katalin

Ének-zene

6. osztály

TIZENHARMADIK KIADÁS

Mozaik Kiadó – Szeged, 2018

Előszó

E gondosan összeállított, sokoldalú tankönyv szerves folytatása az ötödik osztályos könyvnek. Külön dicséretes a munkatankönyvjelleg, a sok hasznos gyakorlat, a felmérési lehetőségek és az ötletes zenei játékok. Sok fontos elméleti ismeretet és énekelnivalót tartalmaz, de mindezeket olvasmányos módon, érdekesen kínálja fel. Bőséges lehetőséget ad a zeneirodalomban történő eligazodáshoz. Használatával nagy lépést tehetünk a zenei alapműveltség megszerzése felé.

Szőnyi Erzsébet

A tankönyv fejezetei

*Ü*nnepek, jeles napok ♦ 4

*N*épdalok, feldolgozások ♦ 16

*M*agyar történeti énekek ♦ 50

A bécsi klasszikusok ♦ 60

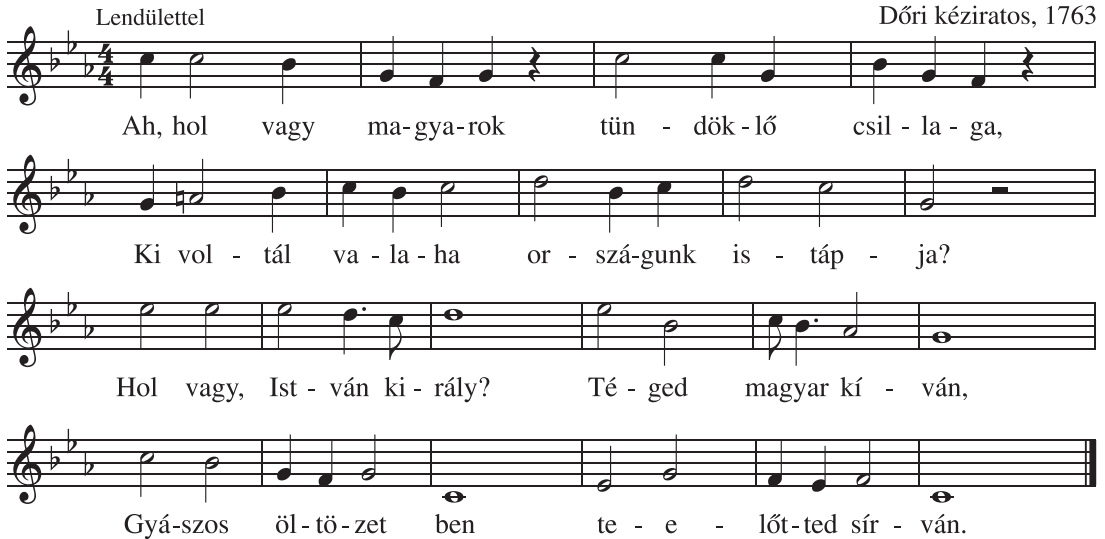
*D*algyűjtemény ♦ 86

Ünnepek, jeles napok

Ének Szent István királyhoz

Bozóky énekeskönyv, 1797

Lendülettel Dőri kéziratos, 1763

Ah, hol vagy ma-gya-rok tün - dök - lő csil - la - ga,
Ki vol - tál va - la - ha or - szá-gunk is - táp - ja?
Hol vagy, Ist - ván ki - rály? Té - ged magyar kí - ván,
Gyá-szos öl - tő - zet ben te - e - lőt - ted sír - ván.

Benczúr Gyula: Vajk megkeresztelése
(Magyar Nemzeti Galéria)

2. Reád emlékezvén csordulnak könnyei,
Búval harmatoznak szomorú mezei,
Lankadnak szüntelen vitézlő karjai,
Nem szünnék iszonyú sírástól szemei.
3. Virágos kert vala híres Pannónia,
Mely kertet öntözé híven Szűz Mária.
Isten igéje élt, bő volt szép virága,
Meghomályosodott örvendetes napja.
4. Elődbe borulunk, bús magyar fiaid,
Hozzád fohászkodunk, árva maradékid,
Nézz már, István király, bánkódó hazádra,
Fordítsd szemeidet árva országodra!
5. Tehozzád, Mária, Szent István királlyal,
Keresztfán érettünk szenvedő fiaddal,
Egész Magyarország sír és panaszkodik,
Mint Pátronájához óhajt, fohászkodik.

Kodály Zoltán: Ének Szent István királyhoz

A jó lovas katonának

1. A jó lo-vas ka-to - ná - nak de jól vagy on dol - ga,
 E-szik, iszik a sá - tor-ban, sem - mi-re sincs gond - ja.
Refr.: Hej, é - let, be,gyöngy é - let, en - nél szebb sem le - het,
 Csak az jö - jön ka-to - ná - nak, a-ki i - lyet sze - ret!

2. Paripáját megforgatja, úgy megyen dolgára,
 Csillog-villog a mezőben virágszál módjára.

Refr.: Hej, élet...

3. A zöld mezőn meg puskázik, nyer az ellenségtől.
 A kvártélyon mulatozik, nyer a menyecskétől.

Refr.: Hej, élet...

4. Menjünk azért seregessen, tartsuk meg hazánkat!
 Vérrel-bérrel oltalmazzuk mi meg országunkat!

Refr.: Hej, élet... *Zsére (Nyitra m.), Kodály Zoltán*

A dalt Kodály Zoltán dolgozta fel a Hány János című daljátékában.

Kossuth szobra a szegedi Klauzál-téren

Március 15.

Országunk nehéz helyzetében elsőként Kossuth Lajos látott hozzá a hadsereg megszervezéséhez. Az Alföldre indult katonákat toborozni, verbuválni. A falvakban huszárok, muzsikások jelentek meg „vérforraló”, tüzes dallamokkal, s aki a vidám nótászó és a kellemes ízű bor mellett fölcsapott katonának, akár 10 évig is viselhetette fején a csákót. Így az akkor mintegy 5 milliós magyar nép több tízezer fiút állított a haza oldalára. Kossuth kora bővelkedett örömben és bánatban, melyet a nép ajkán keletkezett katonadalok őriznek.

Kodály Zoltán: *Hány János – Toborzó*; baritonszóló – nagyzenekar

Huszárosra vágatom a hajamat

Tempo giusto

1. Hu-szá-ros-ra vá-ga-tom a ha-ja - mat,

Bu-da-pes-ten lon-csol-ják* a lo - va - mat.

Szé-na, szalma por-ci-ó-ba van be-le pa-kol-va,

Adj egy csókot, kis-an-gya-lom, az út - ra!

Huszárcsákó

2. Csókot adni a huszárnak nem merek,
Mert a huszár nem igaz szívből szeret.
Ha a huszár igaz szívből sejhaj szeretne,
Maga mellé a nyeregbe ültetne.

3. Gyenge vagy még kisangyalom a lóra,
Táncol a ló, te meg leesel róla.
Majd, ha egyszer én ülök a sejhaj nyeregbe,
Táncolhatsz vélem a csillagos égbe!

Olaszfalu (Veszprém m.), Békefi Antal

Than Mór: A Károlyi huszárezred tisztjei (Magyar Történelmi Képcsarnok)

loncsolják*:
francia eredetű
szó (longe),
jelentése: a ló
futószárral
történő
körbefuttatása.

Huszárosra vágatom a hajamat

W. A. Mozart: Varázsfuvola opera 2 felvonásban

A Varázsfuvola 1791-ben, Mozart életének utolsó évében készült.

Eredetileg daljáték (Singspiel), Mozart mégis az **opera** rangjára emelte.

Szövegét írta Emanuel Schikaneder.

Története során gyakoriak a prózai jelenetek, melyeket áriák, kórusbetétek és zenekari játékok követnek. A felvonások végén, a fináléban hosszabb, összefüggő zenei részek szólnak meg.

SZEREPLŐK: Sarastro – basszus
Tamino – tenor
Papageno – bariton
Monostatos – tenor
papok, szerencsenek
Sarastro hívei

Az Éj Királynője – koloratúrszoprán
Pamina – szoprán
Papagena – szoprán
Három hölgy – szoprán, mezzo, alt
Három gyermek – szoprán, mezzo, alt

Papageno bemutatkozó dala:

Andante

W. A. Mozart

Az er - dőt jár - va sí - po - lok, így él - ni hej, de víg do - log,
a fűz - fa - síp - ról is - mer meg a fér - fi, nő s a kis - gyermek.

Varázsfuvola – bábéőadás

A Varázsfuvola története

Tamino, az ifjú herceg, miután megszabadult a veszélytől, ígéretet tett megmentőinek, az Éj Királynője udvarhölgyeinek, hogy kiszabadítja fogságából az elrabolt fiatal leányt, Paminát. Útravalóként megkapta a leány képmását, egy varázslatos hangú fuvolát és egy kedves útítársat, Papagenót.

Tamino áriája

Andante W. A. Mozart

Mily föl - dön - tú - li han - got ad a
bú - vös fló - ta, csoda hang - ja lá - gyan
szár - nyal a legkeményebb szí - ven ál - tal.

Tamino küzdelmes útja végén jutott be Sarastro birodalmába Papagenóval, aki csengettűjének kedves hangjával elbűvölte a szerecseneket.

Szerecsenek éneke (Bűvös csengettű)

W. A. Mozart

Mily szép ez, mily tiszt - ta, mily é - gi cso -
da! Lala - la la - la la - lala - la - la - la - la - la.

„Ily szépet nem hallottam én még soha”, la, la, la...

A próbatételek teljesítésével és az igazság kiderülésével Tamino elnyerte az ifjú leány, Pamina szerelmét és kezét. Papageno is megtalálta szíve választottját, Papagenát. Így a fiatalok együtt álltak Sarastro elé.

Sarastro a jóság és a bölcsesség kapuját megnyitva engedte el a párokat életük beteljesülése reményében.

Mozart Varázsfuvolája
mindenki számára
érthető és élményt adó
muzsika:
a kicsiknek
gyönyörű zenével
párosuló mese,
a felnőtteknek
életbölcesség.

Előadás a szombathelyi
Iseumban

Sarastro F-dúr áriája

Adagio (igen lassan)

W. A. Mozart

O - si - ris, I - sis, itt e párnak, ó, é - gi
 lel - ket ad - ja - tok! Ti áll - tok őrt a ván - dor
 út - ján, mel - let - tük is ti áll - ja - tok, mel - let - tük
 is ti áll - ja - tok! A - mer - re ván - dor
 út - juk el - megy, nyíl - ja - nak é - gi ró - zsa - kelyhek,
 s ha él - tük út - ja vé - get ért, fon - ja - tok né - kik
 szent ba - bért, fon - ja - tok né - kik szent ba - bért!

W. A. Mozart: Varázsfuvola – részletek

Fejezetek

A dalok betűrendes mutatója

I. Ünnepek, jeles napok

Ah, hol vagy, magyarok – történeti ének	4
A jó lovas katonának – katonadal	5
A kis Jézus megszületett – karácsonyi ének	9
Él a magyar, áll Buda még – katonadal	7
Huszárosra vágatom a hajamat – katonadal	6
Húsvét – egyházi ének	10
Ijesztőjárás – magyar népdal	10
Karácsonyfa – J. S. Bach	8

VISSZAEMLEKEZÉS

Hajnal-nóta – trubadúrdallam	14
Májusi kánon – Bárdos Lajos	11
Ti édes májusfények – T. Morley	13

II. Népdalok, feldolgozások

Ablakomba, ablakomba – magyar népdal	18
Anyák napjára – Bartók Béla	20
Altató – Szőnyi Erzsébet	40
A Vidrócki híres nyája – magyar népdal	45
Balaton-kánon – Gárdonyi Zoltán	26
Elmegyek, elmegyek – magyar népdal	46
Ez a kislány úgy éli világát – m. népdal	29
Édesanyám de sokszor kért a jóra – m. nd.	30
Fáj a fának – magyar népdal	24
Haragszik a gazda – magyar népdal	32
Kakukk-kánon – német kánon	22
Katica bogár repülj el – gyermekdal	29
Két tyúkom tavalyi – magyar népdal	48
Leánykarikázó – magyar népdal	31
Luca Panna – magyar népdal	23
Madárka, madárka – magyar népdal	46
Már Vidrócki emelgeti – magyar népdal	45
Minek nekem ez a sályi határ? – m. nd.	28
Ősszel érik babám – magyar népdal	16
Pásztorozás – népi játék	33
Sej, a tari réten – magyar népdal	47

III. Magyar történeti énekek

Egervár viadaljáról való ének – Tinódi (r.)	51
Egri históriának summája – Tinódi (részlet)	53
Ej, haj, gyöngyvirág – virágének	58
Ellopták szívemet – virágének	59

Csínom Palkó – kuruc dal	55
Sokféle részögösről – Tinódi L. Sebestyén	54
Tyukodi-nóta – kuruc dal	56
Vörösbársony süvegem – kuruc dal	57

IV. A bécsi klasszikusok

JOSEPH HAYDN	
Szerenád	63
Szüreti kórus	70

WOLFGANG AMADEUS MOZART

Varázsfuvola	77
– Az erdőt járva sípolok	77
– Sarastro F-dúr áriája	79
– Szerecsenek éneke (Bűvös csengettyű) ...	78
– Tamino áriája	78
– Tamino képáriája	85
Vágyódás a tavasz után	72

LUDWIG VAN BEETHOVEN

A mormotás fiú dala	81
Metronom-kánon	81
Örömóda	84

V. Dalgyűjtemény

A fonó lányka – J. Haydn	99
Az igali Csigás utca – magyar népdal	88
Azért jöttem ide karikázni – m. népdal	89
Barátság – W. A. Mozart	98
Egykedvűség – J. Haydn	97
Én a hegyre – lengyel népdal, Szőnyi Erzsébet ...	93
Falusi jókedv – J. Haydn	96
Gubacs Jancsi – magyar népdal	87
Hadnagyoknak tanuság – Tinódi L. S.	91
Három ürü nem nagy fóka – magyar népdal ...	86
Hogy zöldül az erdő – L. v. Beethoven	100
Inség bilincsejét kerülő magyarság – tört. é. ..	92
Kisunyomi templom tetejére – m. népdal	88
Lám, megmondtam – Bárdos Lajos	95
Mit búsulsz, kenyeres – történeti ének	91
Mit mos, mit mos levél katicája – Szőnyi E. ...	94
Te szép hazám – L. v. Beethoven	101
Ti szegény magyarok – Tinódi L. Sebestyén	90